

Rok akademicki:

2014/15

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii WHiDK

Kierunek:

Historia

Specjalność:

Europa Wschodnia

Poziom:

studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

**Dzieje Kościoła katolickiego w Europie Wschodniej
(History of Catholic Church in the Eastern Europe)**

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot specjalnościowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok II, semestr zimowy

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 2

Forma zaliczenia:

wykład: zaliczenie bez oceny

Prowadzący:

wykład: dr Marek Hałaburda;

Koordynator sylabusu:

dr Marek Hałaburda

Sylabus dostępny w ramach:

- [Dzieje Kościoła katolickiego w Europie Wschodniej](#) [na kierunku:] [Europa Wschodnia](#) (H_EW), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, II rok, semestr zimowy
 - [prowadzący wykład:30h/z/2ECTS]: dr Marek Hałaburda;
- [Dzieje Kościoła katolickiego w Europie Wschodniej](#) [na kierunku:] [historia Kościoła](#) (H_hK), studia drugiego stopnia (magisterskie uzupełniające), stacjonarne, I rok, semestr zimowy
 - [prowadzący wykład:30h/z/2ECTS]: dr Marek Hałaburda;

Wymagania wstępne:

Uczestnik zajęć powinien się wykazać znajomością historii Polski i Rosji, ze szczególnym uwzględnieniem dziejów ziem należących obecnie do Białorusi, Litwy, Łotwy i Ukrainy. Powinien również posiadać umiejętność analizy źródeł, ze szczególnym uwzględnieniem źródeł pamiątkarskich i sprawozdań urzędniczych instytucji kościelnych, które posiadał w wykładów, ćwiczeń i seminariów pierwszego cyklu studiów.

Cele:

Zasadniczym celem wykładów jest zaznajomienie słuchaczy z dziejami Kościoła katolickiego wszystkich obrządków w Europie Wschodniej od powstania pierwszych misji katolickich na ziemiach ruskich, aż do odrodzenia struktury organizacyjnych po upadku Związku Sowieckiego. Wiadomości te mają posłużyć do zrozumienia dzisiejszych relacji katolicko-prawosławnych.

Treści kształcenia:

Pierwsza część wykładów poświęcona będzie zapoznaniu studentów z strukturą i organizacją Kościoła katolickiego oraz poznaniem pojęć z tym związanych. Zasadniczym tematem zajęć będą dzieje Kościoła katolickiego obrz. łacińskiego, greckiego i ormiańskiego na ziemiach wchodzących obecnie w skład : Białorusi, Litwy, Łotwy, Rosji i Ukrainy. Szczególne miejsce zajmować będą represje wobec katolików po rozbiorach Polski oraz w okresie władzy sowieckiej.

1. Struktura organizacji Kościoła katolickiego w jej historycznym rozwoju (Stolica Apostolska, metropolie, diecezje, parafie)
2. Organizacja administracji i sądownictwa diecezji katolickich wszystkich obrządków w ich historycznym rozwoju
2. Duchowieństwa staropolskiego obrządki łacińskiego i greckiego (podział i zakres obowiązków)
3. Organizacja Kościoła łacińskiego w Polsce w okresie staropolskim
4. Organizacja Kościoła unickiego i ormiańskiego w Polsce w okresie staropolskim
5. Panorama religijna Wschodniej Europy we wczesnym średniowieczu
6. Polskie misje zewnętrzne w średniowieczu (Ruś, Jaćwingowie, Litwa, Mołdawia)
7. Organizacja Kościoła łacińskiego na Rusi Halickiej.
8. Chrzest Litwy i Żmudzi
9. Nowe diecezje na wschodzie i metropolia lwowska.
10. Unia florencka polskich Ormian
11. Reformacja w Wielkim Księstwie Litewskim.
12. Geneza i zawarcie unii brzeskiej (1596)
13. Kościół unicki w Rzeczypospolitej w XVII w.
14. Przyjęcie unii w diecezjach: przemyskiej, lwowskiej i łuckiej
15. Wzajemne relacje łacinników i unitów oraz unitów i prawosławnych (XVII-XVIII w.)
16. Synod zamojski (1720)
17. Kościół ormiański w XVII i XVIII w.
18. Kościół łaciński na Kresach Rzeczypospolitej (XVII-XVIII w.)
19. Kościół unicki po synodzie zamojskim
20. Kościół łaciński w zaborze rosyjskim (1772-1815)
21. Kościół unicki w zaborze rosyjskim (1772-1815)
22. Kościół łaciński na Ziemiach Zabrzanych (1815-1914)
23. Kościół unicki na Ziemiach Zabrzanych (1815-1835)
24. Kasata unii na Białorusi i Litwie (1835-1839)
25. Kasata unii w Królestwie Polskim
26. Kościół łaciński, ormiański i unicki we Wschodniej Galicji (1772-1914)
27. Kościół łaciński i unicki w Związku Sowieckim (1917-1939)

28. Kościół łaciński i unicki we Wschodnich województwach II Rzeczypospolitej (1918-1939)
29. Kościół katolicki wszystkich obrządków w okresie II wojny światowej na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej
30. Kościół łaciński i unicki w Związku Sowieckim (1945-1989). 1. Struktura organizacji Kościoła katolickiego w jej historycznym rozwoju (Stolica Apostolska, metropolie, diecezje, parafie)
2. Organizacja administracji i sądownictwa diecezji katolickich wszystkich obrządków w ich historycznym rozwoju
2. Duchowieństwa staropolskiego obrządki łacińskiego i greckiego (podział i zakres obowiązków)
3. Organizacja Kościoła łacińskiego w Polsce w okresie staropolskim
4. Organizacja Kościoła unickiego i ormiańskiego w Polsce w okresie staropolskim
5. Panorama religijna Wschodniej Europy we wczesnym średniowieczu
6. Polskie misje zewnętrzne w średniowieczu (Ruś, Jaćwingowie, Litwa, Mołdawia)
7. Organizacja Kościoła łacińskiego na Rusi Halickiej.
8. Chrzest Litwy i Żmudzi
9. Nowe diecezje na wschodzie i metropolia lwowska.
10. Unia florencka polskich Ormian
11. Reformacja w Wielkim Księstwie Litewskim.
12. Geneza i zawarcie unii brzeskiej (1596)
13. Kościół unicki w Rzeczypospolitej w XVII w.
14. Przyjęcie unii w diecezjach: przemyskiej, lwowskiej i łuckiej
15. Wzajemne relacje łacinników i unitów oraz unitów i prawosławnych (XVII-XVIII w.)
16. Synod zamojski (1720)
17. Kościół ormiański w XVII i XVIII w.
18. Kościół łaciński na Kresach Rzeczypospolitej (XVII-XVIII w.)
19. Kościół unicki po synodzie zamojskim
20. Kościół łaciński w zaborze rosyjskim (1772-1815)
21. Kościół unicki w zaborze rosyjskim (1772-1815)
22. Kościół łaciński na Ziemiach Zabrzanych (1815-1914)
23. Kościół unicki na Ziemiach Zabrzanych (1815-1835)
24. Kasata unii na Białorusi i Litwie (1835-1839)
25. Kasata unii w Królestwie Polskim
26. Kościół łaciński, ormiański i unicki we Wschodniej Galicji (1772-1914)
27. Kościół łaciński i unicki w Związku Sowieckim (1917-1939)
28. Kościół łaciński i unicki we Wschodnich województwach II Rzeczypospolitej (1918-1939)
29. Kościół katolicki wszystkich obrządków w okresie II wojny światowej na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej
30. Kościół łaciński i unicki w Związku Sowieckim (1945-1989).

Efekty kształcenia:

Zna najważniejszą faktografię związaną z dziejami Kościoła katolickiego wszystkich obrządków w Europie Wschodniej (S_W03).

Zna i rozumie podstawowe metody analizy i interpretacji różnych zdarzeń związanych z administracją, duszpasterstwem, życiem duchowym katolików – mieszkańców Europy Wschodniej (S_W05).

Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i uogólniać informacje dotyczące Kościoła katolickiego wszystkich obrządków w Europie Wschodniej (S_U01).

Szczególnie rozumie specyfikę źródeł dotyczących dziejów Kościoła w okresie ucisku carskiego i komunistycznego (S_U02).

Jest przygotowany do wykorzystania wiedzy dotyczącej Kościoła na Wschodzie do wykonywania zawodów związanych z działalnością na terenie państw wschodnich (S_K01).

Metody i narzędzia dydaktyczne:

Aby osiągnąć zamierzony efekt kształcenia planowane jest użycie następujących metod dydaktycznych:

1. podająca (wykład informacyjny, pogadanka);
2. problemowa (wykład problemowy);
3. aktywizująca (dyskusja dydaktyczna);
4. eksponująca (pokaz obrazów, fotografii i dokumentów).

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Student zobowiązany jest do zaznajomienia się z treściami podawanymi na wykładzie oraz podręczniku (lektura podstawowa).

Końcowym sprawdzianem wiedzy będzie ustny egzamin na zakończenie letniego semestru.

Lektury podstawowe:

Historia Kościoła w Polsce, pod red. B. Kumora i Z. Obertyńskiego, t. 1-2, Poznań-Warszawa 1974-1979 (rozdziały dotyczące Kościoła katolickiego wszystkich obrządków na Kresach Rzeczypospolitej).

Lektury uzupełniające:

Abraham W., Polska a chrzest Litwy, [w:] Polska i Litwa w dziejowym stosunku, Warszawa 1914, s. 1-39.

Abraham W., Powstanie organizacji Kościoła łacińskiego na Rusi, Lwów 1904.

Abraham W., Biskupstwa łacińskie w Mołdawii w wiekach XIV i XV, „Kwartalnik Historyczny” 16:1912, s. 172-207.

Boudou A., Stolica Święta a Rosja. Stosunki dyplomatyczne pomiędzy nimi w XIX stuleciu, t.1-2, Kraków 1928-1930.

Czterechsetlecie zawarcia Unii Brzeskiej 1596-1996, pod red. S. Alexandrowicza, Warszawa 1998.

Długosz T., Z dziejów biskupstwa kijowskiego, Lwów 1932.

Dylągowa H., Dzieje unii brzeskiej (1596-1918), Warszawa-Olsztyn 1996.

Dzwonkowski R., Kościół katolicki w ZSRR 1917-1939. Zarys historii, Lublin 1997.

Dzwonkowski R., Religia i Kościół katolicki w ZSRS 1917-1991. Kronika, Lublin 2010.

Kozyrska A., Arcybiskup Edward Ropp. Życie i działalność, Lublin 2004.

Kultura pogranicza wschodniego. Zarys encyklopedyczny, Warszawa 2011.

Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego. Analiza i obrazy, pod red. Alisauskasa V., Kraków 2001.

Lechicki Cz., Kościół ormiański w Polsce, Lwów 1928.

Likowski E., Historia unii Kościoła ruskiego z Kościołem rzymskim, Poznań 1875.

Likowski E., Unia brzeska (r. 1596), Warszawa 1907.

Loret M., Kościół katolicki a Katarzyna II (1772-1784), Warszawa 1910.

Majdowski A., Kościół katolicki w Cesarstwie rosyjskim. Syberia, Daleki wschód, Azja Środkowa, Warszawa 2001.

Radwan M., Carat wobec Kościoła greckokatolickiego w zaborze rosyjskim 1796-1839, Lublin 2004.

Rosowski W., Dzieje rzymskokatolickiej diecezji kamienieckiej w latach 1918-1941, Lublin 2008.

Rzemieniuk F., Unicy polscy 1596-1946, Siedlce 1998.

Stopka Fr., Ormianie w Polsce dawniej i dziś. Kraków 2000.

Sznarbachowski F. Początki i dzieje rzymsko-kat. diecezji łucko-żytomierskiej, Warszawa 1926.

Tajna misja jezuitów na Podlasiu (1878-1904). Columbae simplicitate et serpenti Prudential. Wybór dokumentów z archiwów zakonnych Krakowa, Rzymu i Warszawy, Kraków 2009.

Uwagi: